

forrásokkal összhangban arra utal, hogy e kis település rác népessége megérte a 18. sz. eleji változásokat is. A sgrafittós kerámia része a török kori és balkáni hagyományoknak is, azonban az előkerült leletek vizeszöld ólomháza egyértelműen a német területek felől már a 16. századtól érkező, de tömegesen csak a 17–18. sz. fordulójától felbukkanó edényekhez tartozik.

A lelőhely a Ny-i oldalán futó patak kivételével minden irányban folytatódik a szomszédos telkeken is.

BORUZS KATALIN – SZABÓ GÉZA

146. Dombóvár, Köztársaság utca–Kórház utca (KÖH 62112)

(Tolna megye) B

A Kórház utca és a 61. sz. főút csomópontjának átépítésekor, a 2009. augusztus 13. és október 20. között végzett régészeti szakfelügyelet során megfigyelt jelenségekből arra következtethetünk, hogy az út É-i oldalán, a leendő Aldi áruház területén feltárt késő bronzkori település a löszplaton a korábban megfigyelt területen túl is folytatódik. A humuszrétegben megfigyelt őskori patics- és kerámiadarabok mellett egy, korábban már a telefonkábelrel átvágott gödörből előkerült leletek alapján ez a lelőhelyrész is az urnamezős kultúra HaA időszakára keltezhető.

SZABÓ GÉZA

147. Dombóvár, Szőlőhegy (Sarak-dűlő)

(Tolna megye) Ő, Ró, N

2009 szeptemberében szennyvízberuházáshoz kapcsolódóan terepbejárást végeztünk a tervezett nyomvonal mentén.

Sarak-dűlő 1. (KÖH 72519): A település ÉK-i szélénél, a Kapos valamikori árteréből kiemelkedő dombvonulat É-i harmadán, mintegy 300×100 m-es területen figyeltük meg a házak felőli lankásabb részen intenzívebben jelentkező lelőhelyen az őskori és népvándorlás kori telepet.

Sarak-dűlő 2. (KÖH 72521): Az említett dombvonulat D-i részén, mintegy 50×50 m-es területen figyeltük meg az eléggé szórványosan jelentkező római kori lelőhelyet.

Munkatársak: Kovacsóczy Bernadett, Künsztler Tamás, Necze Gábor, Orha Zoltán, Tóth Gábor.

CZÖVEK ATTILA – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

148. Dombóvár határa

(Tolna megye) Ő, R, B, Ró, Á, Kk

2009 júliusában terepbejárást végeztünk az 520 hektáron tervezett öntözésfejlesztés területén Dombóvár és Nak határában.

Delelői-tábla 1. (KÖH 70827): A szilfási állattartó teleptől Ny-ra, egy ÉNy–DK irányú vízfolyást D-ről határoló dombvonulaton található az É–D tengelyű,

mintegy 1 km hosszú és 300 m széles, a felszínen igen intenzíven jelentkező késő rézkori település. A lelőhely É-i harmadában, viszonylag kisebb területről római kori kerámiát is gyűjtöttünk.

Delelői-tábla 2. (KÖH 70629): Ugyanennek a dombvonulatnak a platóján, ÉNy-i végén kisebb területről gyűjtött, megfigyelt tegulatöredékek és mészkődarabok arra utalnak, hogy a római korban valamiféle épület lehetett itt.

Delelői-tábla 3. (KÖH 70631): Az előző lelőhely ÉNy-i szomszédságában, a fentebb említett ÉNy–DK irányú és egy Ny–K irányú vízfolyás találkozásánál, már nagyobb részt Nak területén található a völgyeket ívesen követő, kb. 700×150 m nagyságú lelőhely. Az igen intenzíven jelentkező középkori faluhely É-i részén, a patakok szegletének közelében talált leletek alapján ide helyezhetjük a település templomát és temetőjét. Levéltári adatok alapján valószínűleg a középkori Nosztány faluval azonosíthatjuk a lelőhelyet.

Delelői-tábla 4. (KÖH 70627): A szilfási állattartó teleptől ÉNy-i irányba, a Nosztány-pusztá felé vezető földút É-i oldalán, a szóban forgó plató legmagasabb részén található a viszonylag kis területről gyűjtött őskori kerámiákkal jellemezhető lelőhely.

Kiskondai-halastavak (KÖH 70843): A szilfási állattartó teleptől 1,5 km-re DK-re, a Kiskondai-patak felduzzasztásával létrehozott halastó Ny-i partján található a mintegy 500×250 m-es késő bronzkori telep. A lelőhely Ny-i felében találtunk egy, a szántással a felszínre került bronz tokosbaltát, amelynek környékét fémkeresővel átvizsgálva körülbelül 10×10 m-es területről, kis mélységből további tokosbaltát, több bronzsarlótöredéket, karperecötredékeket, bronzgombokat és néhány nagyobb méretű bronzpogácsát gyűjtöttünk. A tárgyak egy késő bronzkori depó részét képezik.

Nosztány-dűlő (KÖH 70845): Az állattartó teleptől kb. 1 km-re DK-re, a földút Ny-i oldalán, egy valamikori vízfolyás bal partján néhány Árpád-kori kerámiát gyűjtöttünk, ami egy kisebb méretű telep léteire utal.

Szilfás-dűlő 1. (KÖH 70841): Az említett állattartó teleptől 900 m-re K-re, a gazdasághoz vezető út É-i oldalán lévő dombháton található a szórványosan jelentkező, körülbelül 100×100 m nagyságú, közelebről meghatározhatatlan korú őskori telep.

Szilfás-dűlő 2. (KÖH 70839): A szóban forgó majorságtól 800 m-re K-re, a gazdasághoz vezető út É-i oldalán, egy valamikori vízmosás erdős sávja mellett egy 100×100 m-es területről gyűjtöttünk néhány őskori kerámiát.

Szilfás-dűlő 3. (KÖH 70837): Az állattartó teleptől 1,5 km távolságra K-re, a Kiskondai-patak felduzzasztásával létrehozott halastó nyugati partján található a mintegy 500 m hosszú és 150 m széles bronzkori telep.

Szilfás-dűlő 4. (KÖH 70833): A szilfási állattartó teleptől 1 km-re, a halastavak fölé magasodó É-i dombnyúlvány Ny-i felén található a patak vonalát követő, változó intenzitású, mintegy 800×150 m nagyságú,

néhány kora bronzkori kerámiát leszámítva elsősorban középső bronzkori lelőhely.

Szilfás-dűlő 5. (KÖH 70835): A fentebb említett dombnyúlvány K-i felén, a 3. és a 4. lelőhely között terül el a kb. 250×100 m-es, közelebbről meghatározhatatlan korú őskori telep.

Szilfás-dűlő 6. (KÖH 70829): A szilfási állattartó telep közvetlen K-i szomszédságában lévő dombvonulat K-i oldalának középső harmadán található a 100×70 m nagyságú római kori lelőhely, ahol bár kerámiát nem sikerült gyűjtenünk, de a nagyobb mennyiségű tegula- és imbrextöredék valamilyen császárkori épület léte utal.

Szilfás-dűlő 7. (KÖH 70831): Az előző lelőhelytől ÉK-re, a K-i domboldal alsó harmadában található az eléggé szórványosan jelentkező, kisebb méretű őskori telep.

Szilfás-dűlő 8. (KÖH 70625): A szilfási gazdaság mellett K-re lévő dombvonulat É-i felén nagy területről gyűjtöttünk szórványosan előforduló rézkori kerámiát.

Munkatársak: Kovacsóczy Bernadett, Künsztler Tamás, Necze Gábor, Orha Zoltán, Tóth Gábor.

CZÖVEK ATTILA – ÓDOR JÁNOS GÁBOR

149. Drávatamási, Kenderáztató (KÖH 19519)

(Somogy megye) Kú

A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat Búvár régészeti Szakosztályának régészei az Argonauta Program (finanszírozó: OTKA-NNF 78931) keretében folytatták a 2006 óta kutatott lelőhely felmérését. Fő célunk egy a korábbiaknál pontosabb térkép elkészítése mellett bizonyítékok gyűjtése volt a lelőhely korának végleges tisztázásához.

A korábbi évek során 30 rönkhajó, ill. egy deszkából épült hajó palánkjai kerültek elő. A leletanyagból érdemes kiemelni a két török kori rézedényt, valamint több emberi maradványt. Pethő Gergely 17. századi krónikája szerint itt volt az a rajtaütés 1603-ban, melynek során a magyarok egy török hidat pusztítottak el. Bár az írásos forrás és a régészeti leletanyag összecseng, ahhoz, hogy teljes bizonyossággal állíthassuk, hogy a rönkhajók a török (hajó)hídból származnak, további alátámasztó érvek voltak szükségesek. A legfontosabb bizonyíték maga a hajók faanyaga, mivel elvileg dendrokronológiai keltezéssel pontosan megállapítható lenne kivágásuk időpontja. A valóság ennél bonyolultabb, mivel a Dráva mentére még nincs folyamatos évgyűrsorozat. Ennek hiányában csupán annyit lehetett megállapítani, hogy a hajók egymással egykorúak.

Oldalpásztázó szonár segítségével sikerült szonárkép-mozaikot készíteni a lelőhelyről. Ezen minden egyes hajó látszik, tehát azok helyzete pontosabban jelenik meg, mint a korábban iránytűvel, mérőszalaggal a nulla közeli látásnál, sodrásban, víz alatt készített vázlatrajzokon. A fizikai nehézségek ellenére a két térkép meglepően jó egyezést mutatott. A szonár segítségével

folyásirányban felfelé és lefelé 5-5 folyamkilométert átvizsgáltunk (beleértve a szigetek környezetét is) és további lelőhelyre nem bukkantunk.

A szonaras felderítés egyik nem várt eredménye az volt, hogy két ponton is találtunk olyan nyomokat, melyek a szabályozás előtti folyómederre utalnak. A képeken markánsan elválnak az átvágott régi medrek széle, ill. alja. Ezek közül az egyik a Dráva-forgónál található, mely pontosan azon a helyen van, ahol a mai meder és a Törökdomb (ma a Drávagárdonyi temetőben található őrhely) előtt elhaladó feltételezett meder találkozik.

A 22. sz. hajó felett a sodrás elvitte azt a nagy mennyiségű uszadékot, amely akadályozta ennek a térségnek a felderítését. Itt több tölgydeszkat és kisebb gerendát is találtunk. Közöttük emberi csontok heverték. A deszkákból mintát vágunk. Mivel ezekben a mintákban több évgyűrű maradt fenn, mint a hajók vékonyra faragott falában, talán segíthetnek a lelőhely keltezésében is. Ebben a térségben találtuk meg a 2009. évi kutatás fő leletét, egy szinte teljesen ép zöld mázas korsót. Formája alapján az edény török kori, de nem török készítésű –Kovács Gyöngyi (MTA Régészettudományi Intézete) meghatározása.

Idén is vettek részt horvát kollégák a munkában. A 28. sz. hajó térségében ők találták meg azt a területet, ahol a sodrás nagy mennyiségben hordott össze kerámiatöredékeket. Ezek feltárását idén már nem állt módunkban elvégezni. Egy másik érdekes zónában sok hatalmas kvarckavics töredéket találtunk (több kilogrammos, félbetört kövekről van szó!). Mivel ekkora kavicsok itt helyidegenek, valószínűleg összefügghetnek a lelőhellyel (ballaszt?).

Munkánk idején általában magas volt a vízállás, a sodrás erős, a látótávolság minimális volt. Az utolsó napokban az árhullám miatt már nem lehetett merülni, a palánkhajó feltárását sem tudtuk folytatni.

TÓTH JÁNOS ATTILA

150. Dunaföldvár, Bíbic-alja (KÖH 30736)

(Tolna megye) Á

Az MTA Régészeti Intézete 2009. április 8. és május 20. között elvégezte az M6 RM-9 jelű lelőhely (0525/51, 0525/53, 0525/56 hrsz.) megelőző feltárását, 11 912 m²-en. A lelőhely az M6 gyorsforgalmi út nyomvonalában a 88+050–88+200 km-szelvények között Dunaföldvártól Ny-ra helyezkedik el. A lelőhelyet a gyorsforgalmi út földmunkái közben azonosították a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat szakemberei. A terület humuszolását felügyeletük mellett 2009 februárjában végezték, ugyanakkor a terület Ny-i határa mentén egy 10 m széles sávba eső objektumok feltárása is megtörtént a szállítóút kialakítása érdekében. A feltárás során megfigyeltük, hogy a lelőhely objektumai a nyomvonalat több mint 200 m hosszán, megközelítőleg ÉNy–DK irányban keresztező homokháton és az attól ÉK-re húzódó mélyebb